Gemeente Amsterdam

2017

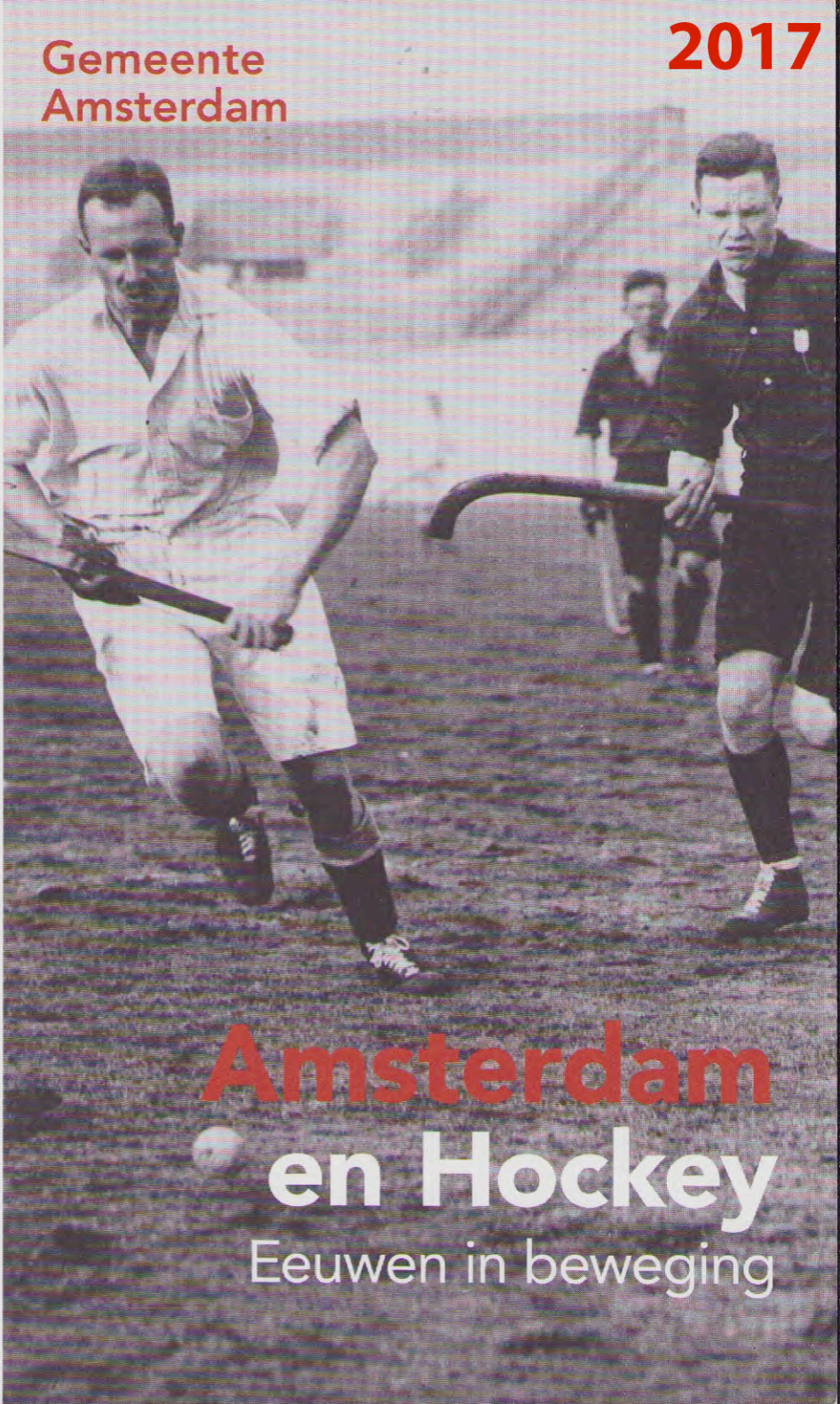

Amsterdam en Hockey

Eeuwen in beweging

Inhoudsopgave

Inleiding

4

Het begin van hockey in Nederland

6

De eerste hockeywedstrijd in Nederland

8

Toon Abspoel

12

Koninklijke banden

14

Vrouwenhockey

16

Het archief van de familie Wagener

18

Rein de Waal

22

De doorbraak van hockey

24

De fusieclub Pinoké

26

Hockey en de radio

28

Nederland – Duitsland

32

De drukste hockeywedstrijd ooit

34

Het Wagener Stadion

36

Hockey in de Tweede Wereldoorlog

38

De vergeten wereldkampioenschappen

42

De Amsterdamse sportbevolking

44

De hockeyfamilie Kruize

46

Amsterdam 1992

48

Hockey in de 21e eeuw

52

125 jaar traditie en ambitie

54

Colofon

56

De fusieclub Pinoké

De doorbraak van hockey in Nederland na de Olympische Spelen van 1928 wordt ondersteund door cijfers. Onderzoeksinstituut Huygens ING beheert de Databank Sport met basisgegevens van zes sporten in ons land tot 31 december 1940, inclusief hockey. Hierin zien we dat de groei van het Nederlandse hockey zich na 1928 inderdaad versnelde.

Tot en met 1927 werden er 135 clubs in heel Nederland opgericht; van 1928 tot en met 1940 waren het er 164. Als we de gemiddeldes per jaar nemen, zien we de stijging pas echt goed. In de eerste periode werden er per jaar gemiddeld 3,75 nieuwe clubs opgericht. Van 1928 tot en met 1940 waren dat er 13,7 - bijna een verviervoudiging!

In Amsterdam hebben we dat ook gezien met nog bestaande clubs als Pinoké, A.M.H.C. FIT en Hurley. Pinoké bijvoorbeeld is een fusieclub van Pinokkio en Oh Kay – de laatste ook vaak geschreven als O.K. of Oké. Als oprichtingsdatum houdt Pinoké 23 januari 1929 aan, de dag waarop Oh Kay begon. Pinokkio is van 1932.

Scholieren met hockeysticks op de opening van het terrein van de *Federatie Amsterdamse Middelbare scholieren voor Ontspanning en Sport*. Vereenigde Fotobureaux N.V., 1929, Stadsarchief Amsterdam

Pinoké is nu een bloeiende hockeyvereniging. Koen Suyk, 2015, KNHB/hockeyfoto.nl

Zowel Pinokkio als Oh Kay gaat echter terug tot het magische hockeyjaar 1928. De belangrijkste spelers van Pinokkio speelden in dat jaar als scholier bij Famos, voluit *De Federatie van Amsterdamse Middelbare scholen voor Ontspanning en Sport*. Oh Kay meldde zich voor het eerst in het *Algemeen Handelsblad* van 18 oktober 1928 als nieuw lid van de Noord-Hollandschen Hockey-Bond.

Oh Kay werd dat seizoen ingedeeld in een kleine lokale competitie, in Klasse A. In het blad van de Hockeybond van diezelfde maand stonden de clubkleuren vermeld: blauw shirt met witte kraag en manchetten en witte V. Om het speelterrein te bereiken moesten de bezoekers met tram 16 naar de Hobbemakade, 'vandaar de nieuwe weg naar den Zuidelijken Wandelweg'.

In de jaren 30 bestonden deze clubs los van elkaar, waarna vooral Pinokkio roerige tijden beleefde. In september 1941 was er in deze club een coup van NSB- leden, waarna 138 van de 144 leden uit protest opstapten. 'De leden der AMHC Pinokkio vonden in hun principieele houding een gastvrij onderdak bij de AMHC Oké,' aldus Ko Brandsma als eerste clubvoorzitter van Pinoké in een terugblik. Met enkele nieuwe NSB-leden ging Pinokkio toch verder.

Sportief was het veel minder geworden, om nog niet te spreken over de besmette naam. Een oproep in *De Zwarte Soldaat* van 8 juli 1943 om lid te worden van Pinokkio droeg daar ongetwijfeld aan bij. 'Volkssportbeoefening is het ideaal van den nationaal-socialist', aldus het lijfblad van de Weerafdeling van de NSB in een toelichting. Via *De Nederlandsche Staatscourant* van 20 juni 1944 zien we echter dat Pinokkio ophield met bestaan en verder ging als Blauwvoet.

Na de oorlog had niemand meer behoefte aan de voortgang van Pinokkio, want die naam was besmet. De laatste melding is daarom van oktober 1945. De opgestapte leden van 1941 bleven bij Oh Kay, dat zijn naam veranderde in Pinoké. Het is in 2017 een bloeiende club met ruim 2000 leden, net als Hurley. FIT heeft inmiddels 900 leden – allemaal als levende nalatenschap van het magische hockeyjaar.

Colofon

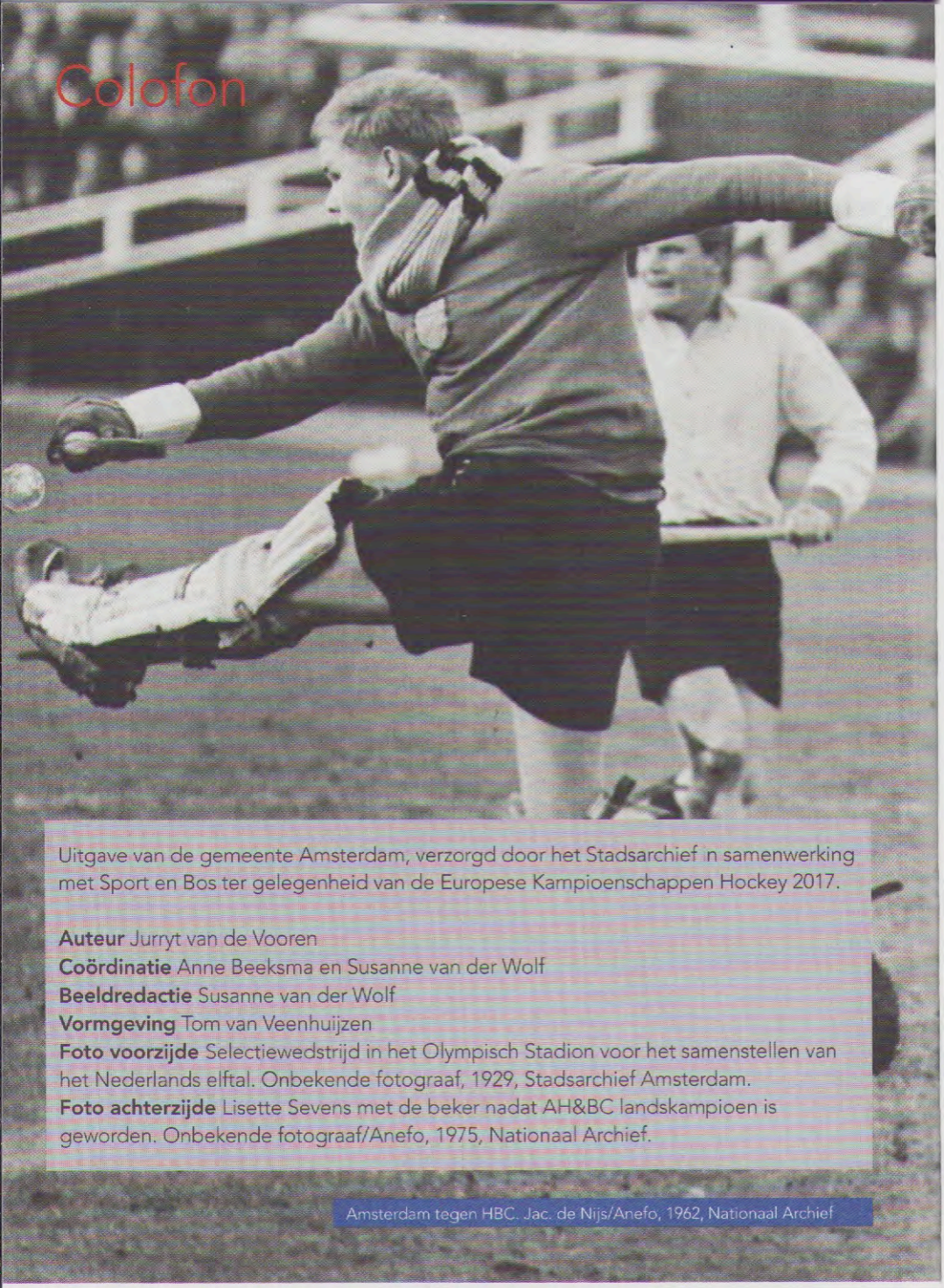

Uitgave van de gemeente Amsterdam, verzorgd door het Stadsarchief in samenwerking met Sport en Bos ter gelegenheid van de Europese Kampioenschappen Hockey 2017.

Auteur Jurryt van de Vooren
Coördinatie Anne Beeksma en Susanne van der Wolf
Beeldredactie Susanne van der Wolf
Vormgeving Tom van Veenhuijzen
Foto voorzijde Selectiewedstrijd in het Olympisch Stadion voor het samenstellen van het Nederlands elftal. Onbekende fotograaf, 1929, Stadsarchief Amsterdam.
Foto achterzijde Lisette Sevens met de beker nadat AH&BC landskampioen is geworden. Onbekende fotograaf/Anefo, 1975, Nationaal Archief.

Amsterdam tegen HBC. Jac. de Nijs/Anefo, 1962, Nationaal Archief